

ZENTAI LÁSZLÓ

Rebeka, meg az a 66. senki odafönn (regényrészlet)

Tönköly Tihamérral bármi történt ebben a megveszekedett városban, bármi, amitől akár kifordulhatna az ember gyomra, akkor is csak ezt ismételte: – A Jóisten majd elrendezi! – kiabálta, borzasztóakat legyintve hozzá. Hatalmas tenyerét magasra emelte, s onnan eresztette zuhanórepülésben lefelé. Nevetséges volt, de a határozott „G”-erő, meg a szabadesés akadálytalanul hatott a kézmozdulataira. Olyannak tűnt ilyenkor, mint egy háborús Messersmith, amelyiket eltaláltak bevetés közben. Néha kiültette magát a Fertő-tó eszkábált stégjére, és bámulta a vizet. Céltudatosan ezzel fékezte a napközben összegyűlt indulatait, mert az Ikva meg ez a – negyedében sem magyar – tó, minden nap elvitte elkárhozott, magára maradt igazságait. Akkor kelt föl a stég korhadt deszkáiról, amikor a Nap lebukott, merthogy a szürkületet legalább annyira utálta, mint a szürkéséget.

– Majd holnap, a Jóisten megoldja – motyogta maga elé, azzal elindult kedvenc vendéglője felé. Kora tavasztól késő őszig annak a teraszán szeretett üldögélni. Tavasszal a vadgesztenyefák kúpos virágainak illatát élvezte, ősszel meg a lassan ejtőernyőző, bronzba fáradt levelek lassú hullását figyelte. November közepétől mindenki behúzódott, de Tihamér akkor is kinn maradt. Nem hivalkodásból, mert ahhoz nem igazán értett. Messze volt tőle az efféle dacos feltűnési viselkedés. Egyszerűen ezt szerette, így szokta meg. Majdnem mindig ugyanannál az asztalnál telepedett le. A fehér kötényes pincér kérés nélkül felszolgált neki a túrós csuszát, külön kiskondérban a halpaprikást, amit Tihamér egyenletes, de fegyelmezett szertartással csurgatott a torkába. Lassan evett, mert az ételek ízét szerette, nem a mennyiségét. Annyira megszokta, hogyha valami nem stimmel, akkor azonnal odahívta a tulajdonost, és harsány szavakkal ostromolta:

– Dezső bátyám! Ma nagyon spóroltatok a fűszerpaprikával – nézett a vendéglősre. – Azt gyanítom, hogy a tegnapi maradékot öntöttétek föl vízzel – kajánkodott, nem törődve azzal, hogy vérig sérti a vendéglőst. Hatalmas bikaszemeit egyenesen Dezsőnek szögezte. Úgy csüngött a tekintetén, mint keresztspók a hálóján. Valójában nem a válaszra volt kíváncsi, hanem a hatásra. Várta, hogy Dongó Dezső bepörögjön, nyakába

borítsa a halpaprikást, és a túrós csusza kockatésztái szétterüljenek a kert-helyiség kavicsán... Nem ez történt. A majdnem kétméteres ember egy elegáns mozdulattal emelte előle a tányért, a bográcsot, amely alig volt nagyobb három biliárdgolyónál, sarkon fordult a zsákmányával és ott-hagyta a vendégét. A csücsöri csend nulla volt ahhoz képest, ami ebből a fehér kötényes, nagytermetű ember-fricskából keletkezett. A köpcös Tönköly Tihamér kopasz tyúknak érezte magát, akit már le is forráztak, de még jóval a megkopasztása előtt. Utóbbira így is, úgy is sor került volna. Falféher arccal kapaszkodott a széke karfájába, úgy szorongatta mind a kettőt, mintha örökre összenőttek volna.

Eszébe jutott, hogy gyermekkorában akkor érezte magát utoljára így, amikor a szürkék templomának oldalhajójában az öreg plébános úr szabályosan nekiesett.

– Fiam, már megint elfelejtetted megtanulni, hogy Pál apostolt Priszka és a zsidó származású Aquila keresztény házaspár gyakran fogadta Korintusban – emelte fel basszusba hajló hangját. Harsogása visszhangzott az egész templomteremben. Nádpálcájával a mögötte álló imazsámolyt paskolta, szinte üvöltött, jellegzetesen remegett az álla: – Hány alkalommal rágtam a szátokba, hogy akkoriban, amikor Claudius császár kitiltotta a zsidókat Rómából... Érted már, felfogad már, Isten együgyű gyermeke! Korintusban meg Efezusban! – harsogta, miközben levegőt is elfelejtett venni.

Tihamér emlékezett rá, hogy a tisztelendő úr szája szélén ilyenkor egymástól eltérő buborékok jelentek meg. Kisebbség meg aránytalanul nagyobbak... Gyermekkorának azon szakaszában csupa kudarc volt az élete. A tizsi folyamatosan rászállt, szinte kizárólag rá, pedig jártak a hittanórákra nála sokkal nevetlenebbek meg csóróbbak. A szülei erőltették, mert bíztak benne, hogy a gyerekek Jóisten-félelmükben kinövik a rosszaságot, meg sikk is volt titokban idejاراتni az apróságaikat. Annyira szép volt, ha a templom mögötti kertben csoportképet csináltattak az elsőáldozókról. A magasabb fiúk álltak az első sorban, a kisebbeket meg a tizsi lócára állította. Aztán az öreg Lobi bácsi kattintott, hogy a mindig morcos plébános is mosolyoghasson a csoportképen. Nincs harag, a megörökített pillanat bekerült az albumba, már aki rendelkezett fotóalbummal, mert csóróéknál az se volt. Néhány évig az anyukájuk őrizte a fényképet a konyhaasztal fiókjában, néha megmutogatta a gyerektelen szomszédasszonyoknak, aztán addig hánykolódott odabenn fiók alján, hogy egyszer csak eltűnt vagy lepotyogott, esetleg beesett a szekrény mögé; talán valamikor előkerült, amikor végre jöttek a szobafestők, és nagy nehezen elmozdították a konyhaszekrényt.

A sekrestyéből jól lehetett látni a hatalmas ablaküvegen keresztül, ahogy az öreg tiszti házvezetőnője tüzes vasalóval simára varázsolja a miseruhát. Marcsa néni mosott, főzött, takarított, vásárolt. Az öreg plébános meg a szentséges teendőkkel foglalkozott. Nagymisék kerek órákor, litánia meg félkor. Gyászmisét, keresztelőt egyre ritkábban rendeltek a hívők. Féltek, hogy a pártemberek megtudják. Úgy vélték, hogy a halottaknak már úgymint mindegy, az újszülötteknek meg még az égvilágon sem jelent semmit az a keresztvíz. A kis buksijukat szenteltvíz alá tartó keresztszülőknél marad majd életre szóló emlék és holtig tartó kötelesség. Folyamatosan tartott a tisztól, mert reggelente, amikor beöltöztek a litániára, már hajnali negyed hétkor ledorongolta: – Milyen a cipőd? – kérdezte, de meg sem várta a választ és ostorozta tovább. – Szutykos, fiam, és nem fekete. Hányszor kértelek már, hogy Isten házába csak fekete lábbeliben gyere! Azoltár előtt csak fekete cipőben szabad térdepelni.

– De hát, tiszti bácsi! A ministráns ruhám olyan hosszú, hogy nem lát szik alatta a cipőm – kezdte félszegen magyarázni, bízva persze abban, hogy méltó meghallgatásra talál. A gyereki bölcsességen az öreg plébános olykor egy-egy pillanatra meghökkent, de csak egy villanásra és máris a fiúra dörrentett:

– Isten akkor is látja! Ő mindent lát. A cipődet is, a lelkedet is, a testedet is. Érted? Őt senki sem vezetheti félre, még a hitetlenek sem! – kiáltotta. Nyomatékként a mutatóujját emelte az ég felé. Annyira hangos volt az intelme, hogy kihallatszott a sekrestyéből. Néhány öregasszony már a padokban ült, legtöbbjük az első sorokban, mert jó előre, a nagymisére készültek. Úgy akartak helyezkedni, hogy mielőbb áldozhassanak. Előző este gyóntak, de tülekedésükkel máris bűnbe estek, mert Isten szemében az efféle tolakodás is az. Minden szem a sekrestye felőli bejárati ajtóra szegeződött. Az ajtatos várakozás csendjét harangok szakították meg. Előbb a nagy, öblös és mélyzengésű, azután a vékonyabb, fürgébb és magasabb hangzású lélekharang zúgott az utca felett. A torony a templom homlokzatával egy síkban vigyázott Isten házára és hirdette az Úr dicsőségét. Talán a templomban ülők sem tudták, hogy minden délben Hunyadi János 1456-os nándorfehérvári diadalának emlékére szólnak a harangok, amikor Szilágyi Erzsébet hites ura megállította és hét kerek évtizedre visszavetette a százezres török armádiát. Az öreg tiszti a hittanórán ezt sohasem mesélte. Talán nem gondolta fontosnak. Azt azonban minden reggel a ministránsai lelkére kötötte:

– A kék vagy vörös nyakkendőket az iskola előtt kössétek a nyakatok köré!

Tönköly Tihamér ott a kerthelyiségben, ahol a főpincér elvitte előle a halpaprikást meg a túrós csuszát, erősen kapaszkodott a szék karfájába. Soha sem fogja megérteni, hogy az öreg plébános miért adta nekik ezt az utasítást. S persze, ministráns éveiből maradtak emlékezetes pillanatok. Talán harmadik osztályos lehetett az általánosban, amikor a megyéspüspök egy fiatal tiszit rendelt az öreg plébános mellé. Egyre gyakrabban tartotta a hittanórákat. A szent témák után maga sem vetette meg a világi hívságokat, gyakran focizott hittanosaival a templom udvarán. Reverendában rúgta azt a sárga labdát, amelyiket Tihamér csempészett be a tornaszékjében. Muris volt, ahogy felemelte fekete reverendáját és kirúgta a labdát, mert kapus volt az egykapus játékban. A porológerenda két lába közötti terület volt a kapu. Jól védte, legalább annyira erősen, miként a hitét. Védte és irányította a hittanosait. Velük élt, értük hirdette Isten igéit.

Az öreg plébános egyre bizalmatlanabban követte fiatal rendtársa sikereit. Gyakran bejött a hittanóráira. Tihamér nem értette, hogy miért zavarja meg az órát, hiszen a tanulók is érezték, hogy a bibliai szavakat nem egyformán tolmácsolja Isten két, evilági szolgája. Az idősebbnek kemény, megfáradt hangja volt, a fiatal tizsi pedig úgy mesélt az apostolok tetteiről, hogy a levegő is megállt az oldalhajóban. Tihaméron kívül olykor a többi gyerekek is tátva maradt a szája, ha a fiatalabbik beszélt. Logikusan építkezett, annyira közérthetően, akkora empátiával, hogy a hallgatóságát képzeletben elrepítette az apostolok közé. Megfogta őket, és a fantáziájukat elvitte Jézus elé, majd Mária Magdolnához, aztán Szűz Mária és Szent József ölelő karjaiba. A barlangsírhoz elgörgött kő nagy morajlással előttük mozdult el, Mária Magdolna előttük kiáltotta az apostoloknak, hogy Jézus örökké élni fog!

– Ne féljete Jézustól! – mondta szelíden a hittanóra végén. – Mindig veletek lesz...

A fiatal tiszit a megyéspüspök hamarosan visszarendelte. Az étlenszomjan maradt Tihamér ott, a vendéglő kerthelyiségében most sem értette, hogy miért kellett elmennie a fiatal papnak. Élesen az emlékezetébe villant, hogy ugyanebben az esztendőben, 1959 telén, mumpszban feküdt otthon az ágyban, amikor az egyik délelőtti édesanyja szólt be a szobába:

– Vendéged érkezett, Tihamér! – mondta és beengedte a fiatal tiszit, aki leült az ágya mellé, megsimogatta a beteg tüzes homlokát. Gyümölcsöt hozott, hogy gyorsabb legyen a gyógyulás. Hatalmas narancsokat és banánt. Tihamér akkor látott életében először déligyümölcsöt. A fiatal tizsi ott az ágyánál újra megismételte, hogy „Ne féljete Jézustól, ő mindig veletek lesz!” Aztán elköszönt a beteg ministránsától. Tihamér évtizedekkel

később tudta meg, hogy a káplánt a rendházba vezényelték vissza, ahol vasalt, és a villanyvasaló zárlata ölte meg.

– Talán a Jóisten gondolhatta így? – emlékeztette önmagát a kerthelyiségben, pontosan hatvan évvel később. – Az élet ennyire igazságtalan, vagy a Jóisten tréfálkozott velünk? – tépelődött magában tovább, mert egyre éhesebb lett, egyre szomjasabb lett, és képzeletben homlokán érezte a fiatal káplán kezét. Az a kéz lüktetett a halántékán, mert különös érzés volt mindig megidézni azt az érintést, amely a ministráns Tihamérnak simogatta meg a mumpsztól forró fejecskéjét.

– De hát a Jóisten még soha, senkivel sem tréfálkozott! – hessegette el magától saját, félrevezető gondolatát. – Akkor mégis az élet bizonyult igazságtalannak – tűnődött, de igazából ezt sem fogadta el. Csapongó gondolatai rulettkerékén, megpróbálta magát elhelyezni a 66. rubrikában, de oda nem gurulhatott az emlékek hatalmas fémgolyója, mert az már foglalt volt...

Ministránsruhában, akkor ott, 1959 tavaszán Tihamér ezt még nem tudhatta, de érezte. Most újra maga előtt látta a nála alig húsz esztendővel idősebb tiszit, akit a plébános nagyon nem szeretett, és nagyon el akart üldözni, pedig rajongásig szerethető volt. Elegáns szelídségű szavai ott, a szürkék templomában ma is boldogan bolyonganak. Padovai Szent Antal faragott szobra folyton útra kél. Vándorapostolnak képzelte akkoriban a fiatal papot, merthogy magától ment el, s amikor kellett, önként visszatért. Nem a szürkék templomába, hanem az ő mumpszos ágyához.

Már öreg estébe hajlottak a megperzselt szárnyú vadgesztenyefák, de Tihamér még mindig ott ült várva az újra elkészített halpaprikást meg a túrós csuszát, hátha az a főpincér megbocsájítja a pimaszságát és ismét kihozza neki a vacsorát. Szenvedett és szomjazott az éhségtől, pedig tudta, hogy a másik nem hozza vissza az ételt.

(...)